

Zilver aanzet

Sectoroverschrijdende samenwerking door middel van inclusieve ondersteuning tussen woonzorgnetwerk Sint Vincentius en GroepUbuntux8K voor ouderen met een beperking ter bevordering van quality of life

Het poortje...

Eveline Breye
Johan Warnez
Koen Aelvoet

Voorwoord

Ku Leuven

In 2007 startten LUCAS KU Leuven en Cera een intensieve samenwerking. Met het project “Dromen worden werkelijkheid” zijn de belangrijkste noden en uitdagingen voor de ouderenzorg in kaart gebracht. In het vervolproject “Anders Ouder Worden” (2009-2012) is in acht innovatieve lokale zorginitiatieven voor kwetsbare ouderen de werking vernieuwd en hun inzichten en leerpunten zijn breed verspreid en gedeeld.

Met “Zilver aan Zet” (2016-2019) wilden Cera en LUCAS KU Leuven een stap verder gaan. We richtten ons opnieuw op kwetsbare ouderen en zochten lokale projecten die sectoroverschrijdend samenwerken. Een vernieuwende insteek was de klemtoon op positieve gezondheid, veerkracht en levenskwaliteit. Hoe kunnen we kwetsbare ouderen, ondanks hun beperkingen op lichamelijk, psychisch en/of sociaal vlak, ondersteunen en begeleiden in positieve gezondheid? Hoe kunnen we vertrekken vanuit de sterktes van kwetsbare ouderen en mogelijk maken dat ze zelf de regie behouden en een maximale kwaliteit van leven blijven ervaren?

Met een adviesgroep van experts zijn goede praktijken in Vlaanderen voorgesteld en besproken. Projecten die in aanmerking kwamen voor “Zilver aan Zet” waren in de eerste plaats gericht op de verbetering van positieve gezondheid, veerkracht en levenskwaliteit bij kwetsbare ouderen. Ze richtten zich op personen met dementie en hun mantelzorgers, ouderen met een handicap of psychische problemen en hun netwerk, personen in armoede, kwetsbare ouderen vanuit een multiculturele achtergrond, ouderen als mantelzorgers en vrijwilligers en/of alleenstaande ouderen. De projecten betrokken vanuit de netwerkgedachte en steunden op samenwerking tussen lokale actoren. Belangrijk was dat ze met actieve inspraak en actieve participatie van alle betrokkenen, inclusief die van de kwetsbare ouderen zelf, en vraaggestuurd tewerk gingen. De projecten dienden aandacht te hebben voor en expertise op te bouwen in een diversiteit aan levensdomeinen die belangrijk zijn voor de levenskwaliteit van kwetsbare ouderen (wonen, toegankelijkheid, relaties, financiële draagkracht, ...) en hier inspirerend in te zijn naar een breed publiek toe.

Op basis van deze criteria, zijn acht innovatieve projecten in Vlaanderen, met een diverse thematiek en geografische spreiding, gekozen om onder begeleiding van LUCAS KU Leuven en Cera drie jaar lang te werken aan het versterken van hun eigen activiteiten en vernieuwingen. LUCAS KU Leuven zorgde voor de wetenschappelijk begeleiding en coaching. Cera nam de financiële, communicatieve en logistieke ondersteuning op zich.

Alle projecten kwamen halfjaarlijks samen om te leren over gemeenschappelijke thema's en om hun ervaringen uit te wisselen.

De kennis, inzichten en ervaringen die de projecten doorheen de afgelopen drie jaar hebben vergaard, zijn gebundeld in een draaiboek. Het is een inspiratiebron van ideeën, tips en aanbevelingen die andere initiatiefnemers een steun kan bieden in het vormgeven van een eigen goede praktijk in de zorg voor kwetsbare ouderen.

We hopen dan ook van harte dat dit draaiboek een duwtje in de rug kan geven om zelf aan de slag te gaan en om de kwaliteit van zorg en ondersteuning voor kwetsbare ouderen op een hoger niveau te tillen.

Veel leesplezier!

ZORGONDERZOEK & CONSULTANCY

Dr. Inez Buyck (LUCAS KU Leuven)
Prof. dr. Chantal van Audenhove (LUCAS KU Leuven)
www.kuleuven.be/lucas

Bij de zorg voor kwetsbare ouderen tekenen zich een aantal groeiende maatschappelijke tendensen af: toename van chronisch zieken, thuiswonend met zorg in de buurt, betaalbaarheid en samenwerking met mantelzorgers en vrijwilligers, multiculturalisering, onomkeerbare inzet van inspraak van de burger, technologie en digitalisering, eenzaamheid en sociale isolatie, armoede en geestelijke gezondheid...

In plaats van te focussen op probleemdetectie, ziekte of moeilijkheden, kiest Cera in samenwerking met LUCAS KU Leuven met Zilver aan Zet voor een positieve insteek. Het concept van Machteld Huber, de directeur van het instituut voor positieve gezondheid, fungeert als leidraad: "Gezondheid is het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, mentale en fysieke uitdagingen van het leven." (Huber, 2011)

Met het project Zilver aan Zet steunde Cera acht projecten uit Vlaanderen en Brussel die zich richten tot kwetsbare ouderen. De verbetering van de positieve gezondheid, veerkracht en levenskwaliteit stond centraal. Elk project vertrok met andere woorden vanuit sterktes van ouderen, ondanks het feit dat ze op lichamelijk, psychisch en/of sociaal vlak beperkingen ervaren.

Na drie jaar intensieve samenwerking, een tussentijds event op 11 oktober 2018, verschillende interactiedagen, werkbezoeken, een Zilver aan Zet krant, filmpjes, een slotevent op 30 april 2020, vroegen we de projecten om hun expertise te delen in een draaiboek.

Met enige fierheid stellen we u het draaiboek van woonzorgnetwerk Sint Vincentius en de Groep Ubuntu8K voor.

Wordt u bij het lezen nieuwsgierig naar de draaiboeken van de andere initiatieven? Dan verwijzen we u naar www.cera.coop. Hier kan u het onderzoeksrapport en de beleidsaanbevelingen van LUCAS KU Leuven uitgebreid nalezen. Op deze link kan u van elk project trouwens een filmpje bekijken.

Tot slot, een voorwoord zou geen voorwoord zijn, zonder een dankbetuiging. Via deze weg daarom graag een woord van dank aan onze partner LUCAS KU Leuven, aan de adviesgroep die Zilver aan Zet in goede banen leidde, woonzorgnetwerk Sint Vincentius, de Groep Ubuntu8K en de zeven andere Zilver aan Zet projecten.

Wij wensen u veel leesplezier en inspiratie.

**samen investeren
in welvaart
en welzijn**

Stéphanie De Smet
Programmacoördinator 'Zorg in de samenleving'
www.cera.coop

Woonzorgnetwerk Sint Vincentius

Woonzorgnetwerk Sint Vincentius ging enkele jaren geleden de uitdaging aan om over de grenzen van sectoren heen te durven nadenken over een samenwerking om de kwaliteit van wonen, leven en zorgen van kwetsbare ouderen te kunnen verbeteren. Vanuit de bevraging van onze eigen ouderen en hun entourage en de signalen die we kregen uit de buurt, vanuit aandacht voor de veranderende maatschappelijke tendensen vonden we het een grote meerwaarde om het accent van pure zorg te verbreden naar een continuïteit van omkadering en ondersteuning waar wonen, leven en zorgen centraal stond. Voor een organisatie waar residentiële zorg de hoofdmoot was, was dit een belangrijke keuze.

Wij waren ons bewust van het feit dat we op dat moment een niet-evidente keuze maakten met gevolgen voor onze intrinsieke visie op wonen, leven en zorgen, de mensen die bij ons wonen en de mensen die bij ons werken. De enige manier om dit proces te doen slagen was de bestaande visie te doen groeien naar een blik, een attitude, een manier van werken en organiseren die steeds vertrok vanuit de brede visie waar wonen, leven en zorgen elkaar omarmen. Deze drie zijn zo met elkaar verbonden dat het ene nooit zonder het andere kan gezien worden.

Woonzorgnetwerk Sint Vincentius maakt deel uit van de woonzorggroep GVO, een organisatie die in West-Vlaanderen tientallen jaren ervaring, kennis en kunde heeft opgebouwd op het gebied van zowel residentiële zorg als in thuiszorg. De woonzorggroep GVO is de inspirator van negen organisaties, die het accent leggen op het verstrekken van een ondersteuningskader waar iedere kwetsbare oudere terecht kan, ongeacht waar deze mensen thuis, in de buurt, in een assistentiewoning, in het woonzorgcentrum leven en wonen.

De woonzorggroep GVO beschikt over een sterke ethische reflex, waarbij vertrokken wordt vanuit de eigen noden en verwachtingen van de kwetsbare oudere, de

familie, de mantelzorger.

Onze visie legt de focus op gastvrijheid waar mensen, zowel cliënten als medewerkers empowered worden om mee te denken over kwaliteit van leven, wonen en zorgen. Omwille van deze redenen, bouwt ieder huis van GVO aan een lokaal netwerk, samen met andere organisaties om de best mogelijke kansen en mogelijkheden te bieden.

Wij kregen het mandaat om lokaal en sectoroverschrijdend op zoek te gaan naar een partner, die ons zou kunnen versterken in onze visie op mensen. Deze partner vonden wij, bij wijze van spreken, bij onze buren van Den Achtkanter, een organisatie voor mensen met een beperking. Zij werden op hun beurt geconfronteerd met de uitdaging van het ouder worden van hun mensen en zochten op dat moment een deelgenoot die vanuit de expertise wat betreft ouder worden, omgaan met dementie, zorg, ... een meerwaarde kon betekenen.

Wij vonden letterlijk elkaar in de visie op kwetsbare ouderen. Een win-win voor alle partijen...

Ik wil hier ook mijn dank betuigen aan de collega's van Den Achtkanter om mee te streven naar inclusie, om de stap te durven zetten in een zorglandschap waar onze samenwerking uniek en onbestaande was. Vele organisaties hebben dit met argusogen gevolgd. Daarnaast wil ik de woonzorggroep GVO bedanken om Sint Vincentius de kans te geven om dit verhaal te kunnen schrijven, ondanks de vele vragen en onduidelikheden die er in het begin waren. De keuze om in ieder huis van GVO een coördinator ethiek en dementie aan te stellen, was een meerwaarde om de samenwerking te begeleiden. Mijn dank gaat dus ook specifiek uit naar Koen Aelvoet, onze coördinator ethiek en dementie, die het proces van in het begin mee inspireerde.

De focus op mogelijkheden in plaats van op moeilijkheden!

Eveline Breye
Algemeen Directeur
Woonzorgnetwerk Sint Vincentius Kortrijk
www.gvo.be

Gegeven: een woonzorgnetwerk, op loopafstand van een voorziening voor mensen met een beperking, stelt zich open voor alle mensen uit de buurt, met of zonder beperking, handicap of 'afstand' tot de samenleving;

Gegeven: diezelfde voorziening wenst met de medewerkers een oefening te maken om hun bewoners holistisch te benaderen, dus niet louter vanuit 'medisch' oogpunt of vanuit een of andere fysieke of mentale pathologie; het woonzorgnetwerk wil een opleidings-traject met zijn medewerkers opzetten om te begrijpen wat Quality of Life 'echt' voor ouderen (d.i. alle ouderen) betekent;

Gegeven: een voorziening voor mensen met een beperking, op loopafstand van een voorziening voor ouderen, gelooft onvoorwaardelijk dat deze voorziening voor ouderen net die competenties in huis heeft om de nieuwe, 'in de sector' nog onvoldoende gekende zorgvragen van ouder wordende bewoners met een beperking, kwalitatief te beantwoorden;

Gegeven: die voorziening die ouderen met een beperking ondersteunt, definieert haar (ondersteunings-) rol expliciet als het bieden van handicapspecifieke ondersteuning, en maakt hierbij meteen de link naar de vermaatschappelijking van de zorg: instanties, (mainstream-)diensten, mantelzorgers, vrijwilligers die voor alle (oudere) burgers iets zouden kunnen betekenen worden aangesproken een rol te vervullen en deel uit te maken van het ondersteuningsnetwerk;

Gegeven: beide voorzieningen 'verkennen' mekaar en leren dat Quality of Life vanuit een holistische visie, hetgeen is waar ze beiden naar streven; beiden hechten belang aan diversiteit, heterogeniteit en buurtgerichtheid; en voor beiden geldt dat deze ambitie vertaald wordt in het beleid en de praktijk – beiden gelinkt aan de 'oudere' en aan de buurt en de samenleving. Ze zijn bereid te investeren in een preferentiële samenwerking, die bijdraagt tot de realisatie van ageing in place;

Dan gaan beide organisaties een formele samenwerkingsrelatie aan, waarbij de wederzijdse ondersteunende inspanningen naar het team en de bewoners en de uitwisseling van competenties in een formeel protocol worden opgenomen als middelen om ageing in place en Quality of Life na te streven. Het samenwerkingsprotocol tussen vzw Sint Vincentius en vzw den achtkanter (intussen gefuseerd en nu Groep Ubuntu x 8K) be-

drukt een jaarlijks formele evaluatie van het proces en de resultaten.

Deze intersectorale leerervaring werd lange tijd niet toegejuicht: de eigenheid wordt verloochend ("je stuurt je oudjes toch niet weg!?!?" Of "dit moet je toch zelf doen!") en de ouderenzorg heeft geen expertise in huis en is te duur... Inmiddels worden we frequent gesolliciteerd om onze ervaringen te delen, en worden we niet langer verdacht van onethisch handelen, maar gezien als een good practice. De oefening is onderwerp geweest van een PWO – Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (HoGent) en van een Europees Erasmus+ project (TRIADE). Met Zilver aan Zet werd een duwtje gegeven naar een best practice.

Deze samenwerking past binnen hetgeen waar Groep Ubuntu x 8K voor staat: een warme aanpak, ijveren voor Quality of Life, uitbouwen van expertise om unieke en creatieve antwoorden te geven op complexe (zorg)vragen van kwetsbare mensen en hun netwerk, en dit in verbinding met de buurt en over sectoren heen.

Met deze handleiding, benadrukken we onze bereidheid tot delen van ervaringen en goeie praktijken: dit delen van praktijken is immers een kritische succesfactor in het streven naar en bijdragen tot een inclusieve samenleving, met diversiteit als krachtbron en gewaardeerde (oude) burgers in een open, toegankelijke en warme samenleving als resultaat. Zo draagt ook Zilver aan Zet bij aan deze ambitie.

Het geloof in de vele waarden die in dit voorwoord verweven zitten, werd gedeeld door een kritische en complementaire ploeg met wie we dit verhaal (verder) schrijven. Joyce en Joke, Eveline en Koen, een warm gezelschap, gedreven door durf en 'presuming competence', in dit verhaal bedoeld als erkennen van sterkte, kracht en expertise in 'de andere sector' - we zien waar we geraken, maar zonder de visie en de eigenheid te verloochenen of ethische grenzen te overschrijden, tot het tegendeel van goeie praktijk is bewezen.

Johan Warnez
Manager Kwaliteit, Ontwikkeling & Innovatie
Groep Ubuntu X 8K

¹ Samenwerkingsprotocol ondertekend op 12/04/2010 in bijzijn van minister van Welzijn, J. Van Deurzen

² <https://groepubuntux8k.be/>

Wat betekent het project “Zilver aan Zet” voor woonzorgnetwerk Sint Vincentius en de Groep Ubuntu X 8K?

Doorheen de samenwerking hebben we een heel proces doorlopen.

Den Achtkanter ging op zoek naar een partner vanuit de confrontatie met cliënten, die te maken kregen met de gevolgen van ouder worden. Deze symptomen zoals beginnende dementie, fysieke achteruitgang, valproblematiek, depressie,... hadden een invloed op de levenskwaliteit van de mensen. Het samenleven werd ook bemoeilijkt. “Zo lang mogelijk thuis, zolang het kan” is het uitgangspunt van Den Achtkanter en Sint Vincentius maar enkel als dit een meerwaarde betekent voor de cliënt, familie. Het is een specifieke keuze van Den Achtkanter om geen eigen ouderenzorgvoorziening te organiseren. Ageing in place is van belang. Het zelf organiseren van residentiële ouderenzorg is niet hun focus en streeft geen inclusie na.

Daarnaast zijn de medewerkers van Den Achtkanter niet medisch geschoold, zij leggen hun accent op wonen en leven.

Op hetzelfde moment stelde woonzorgnetwerk Sint Vincentius zich vragen over de bestaande “medische” focus op ouderenzorg. Uiteraard is een grote zorgbehoefte de reden om naar een assistentiewoning, naar een woonzorgcentrum te gaan wonen, maar hoe kan een antwoord geboden worden op de hedendaagse verwachtingen van wonen en leven, die zinvolheid betekenen voor onze cliënt? De medewerkers van Sint Vincentius beschikken over een animatieve houding, die sterk de focus legt op zorg en minder op een kader van wonen-leven en zorgen. Ze vertrekken vanuit een “hulpverlenersrol” en minder vanuit een empowerende houding.

De samenwerking heeft als doelstelling om de cliënt te versterken, uit te nodigen om zelf ook een zinvolle

inbreng te doen in de eigen kwaliteit van leven en ook iets te betekenen voor een ander. De cliënt maakt een eigen keuze, wordt gestimuleerd vanuit zijn eigen mogelijkheden.

De samenwerking heeft als doelstelling om de medewerker te versterken en hen uit te dagen om zelf ook mee te denken in het proces naar een inclusieve samenleving.

De samenwerking heeft als doelstelling om zowel de cliënt, familie, als medewerkers te coachen in het delen van kennis, kunde, expertise en levenservaring.

De samenwerking bracht ons tot een aantal pertinente evoluties:

- Van individuele casusbespreking naar een outreachment verhaal voor andere cliënten
- Van cliëntbegeleiding in Den Achtkanter naar externe begeleiding ongeacht waar mensen wonen en leven
- Van kennisuitwisseling tussen medewerkers van Den Achtkanter en Sint Vincentius naar terugkoppeling naar het onderwijs (opleiding ortho/verpleegkunde)
- Van werken in een verhaal waar mensen in hokjes worden gestopt naar een inclusieve werking waar ieder iets kan betekenen

Van samenwerken naar samenleven...

Een concrete casus

N. werd geboren in de zomer van 1951. Ze groeide op in een gezin van 12.

Omdat ze het syndroom van Down had, woonde ze thuis tot ze 38 jaar was. Daarna verhuisde ze naar Den Achtkanter (UbuntuX8K). Tijdens de week werkte ze in de bakkerij en tijdens het weekend ging ze naar huis.

In 2010 verhuisde N naar een andere afdeling van den Achtkanter, 't Nest. Die beslissing werd genomen omwille van een grotere nood naar ondersteuning. N werd immers dement. In 't Nest functioneerde N. tot dan toe vrij zelfstandig, maar door de evolutie van de dementie werden de ondersteuningsnooden groter en het leven in groep moeilijker.

In 2011 ging N. op haar 60ste met pensioen. Door de veranderingen in gedrag en de conflicten met medebewoners werd een beroep gedaan op de knowhow van de medewerkers van Sint Vincentius voor wat betreft de begeleiding en het helpen zoeken naar mogelijkheden om N zo lang mogelijk te respecteren in haar zelfstandigheid. Dit gebeurde hoofdzakelijk door interdisciplinair overleg in teamvergaderingen in 't Nest.

Om N. voor te bereiden op een mogelijke opname in een voorziening voor ouderenzorg om zo haar medebewoners meer rust te bieden, werd in samenspraak met N. en haar mantelzorgers gekozen om N te laten kennismaken met een WZC via een opname van 14 dagen in kortverblijf in het voorjaar van 2017.

In oktober 2017 werd de ondersteuningsnood te groot zodat een definitieve verhuis naar een omgeving met andere omkadering wenselijk was. Na overleg met de mantelzorgers, N zelf en de medewerkers van 't Nest waar alle mogelijke opties besproken werden, werd gekozen voor een verhuis naar het WZC van het netwerk ouderenzorg Sint Vincentius.

Er vond een uitgebreide overdracht tussen de medewerkers van beide organisaties plaats. In de eerste weken na de opname werd er vaak via mail of telefonisch overlegd hoe de best mogelijke zorg

geboden kon worden. Dit overleg gebeurde zowel tussen zorgmedewerkers van beide organisaties als met mantelzorgers.

N. veroverde het hart van veel medebewoners en personeelsleden. Zij was immers steeds vrolijk en welgezend. De medewerkers zagen N. niet als een persoon met een beperking, maar als een bewoner met heel wat mogelijkheden. Natuurlijk kwamen de vroegere medebewoners uit 't Nest en de andere cliënten van den Achtkanter op bezoek bij N.

Als iemand van de medewerkers van Sint Vincentius vragen had, konden ze steeds een beroep doen op medewerkers van Den Achtkanter. Dit konden praktische vragen zijn of vragen naar vorming.

Halverwege 2019 overleed N in bijzijn van haar familie.

Het bovenstaande verhaal beschrijft hoe het proces van ouder worden kan verlopen. Het proces is een vrij "hard" woord, want eigenlijk gaat het over een zoektocht naar mogelijkheden, waar ageing in place tot zijn recht kan komen. Het proces omvat niet de intermenselijke relaties die leiden tot die mogelijkheden, die de persoon in kwestie vleugels kunnen geven met aandacht voor kwaliteit van leven.

Verliep alles zonder vallen en opstaan? Zeker niet. Werden er op een bepaalde moment grenzen bereikt? Zeker wel.

Maar dan wens ik even te verwijzen naar de titel "Het Poortje".

Het poortje lijkt een banaliteit maar staat eigenlijk symbool voor de samenwerking. Toen deze samenwerking werd opgestart stond het nieuwbouwproject van Sint Vincentius nog in de kinderschoenen en waren Sint Vincentius en UbuntuX8K nog geen burens. Bij het ontwerp van het nieuwe gebouw op de Houtmarkt, dat gelegen is naast De Bokes van UbuntuX8K hebben we letterlijk en figuurlijk een poortje voorzien.

Letterlijk want het poortje staat tussen de keuken

van Sint Vincentius en de tuin van De Bokes. En het poortje is altijd open, dus toegankelijk voor iedereen.

Figuurlijk want het poortje zit aan de achterkant, en goede kennissen, vrienden, gelijkgezinden kunnen via de achterdeur binnenkomen als ze dat wensen. En het poortje is altijd open, dus toegankelijk voor iedereen.

En zelfs als het poortje even dicht is, als het even moeilijk gaat, dan kan er nog steeds door het poortje heen gekeken worden, en wordt er verder gepraat. Het poortje opende ook mogelijkheden naar gemeenschappelijk activiteiten waar wonen en leven centraal staan. Zo wordt de visie ook

doorgetrokken in de praktijk.

En hoe kan ervaring gebundeld worden in een stappenplan met do and dont's? Een stappenplan dat bruikbaar is voor beide organisaties? Een stappenplan dat andere organisaties kan inspireren? Een goed stappenplan is een resultaat van wederzijds vertrouwen. Wat de samenwerking tussen Sint Vincentius woonzorgnetwerk en de groep Ubuntu8K zo bijzonder maakte, is de fundamentele visie op mensen, vertrekkend vanuit quality of life, met de focus op mogelijkheden en empowerment. We hebben aandacht voor alle domeinen van kwaliteit van leven-wonen en zorgen, steeds vertrekkend vanuit de vraag van de cliënt. Ageing in place.

En hoe pak je dit nu aan?

Gezien ons motto : “Geloof in mogelijkheden in plaats van in moeilijkheden” is, lijkt het ons goed om de focus te leggen op deze mogelijkheden. Uiteraard zijn we in ons parcours tegen een aantal grenzen aangebotst, maar net door deze barrières tegen te komen, hebben we heel veel geleerd.

Het was ook voor beide organisatie een keuze om de samenwerking te vertalen op beleidsniveau door onder meer het accent te leggen op professionalisering van medewerkers met aandacht voor delen van kennis en kunde. Deze medewerkers zijn namelijk onze ambassadeurs van de samenwerking. Daarnaast wilden we de samenwerking vertalen naar cliëntniveau, zowel individueel als op groepsniveau. Een individueel ondersteuningskader legt het accent op empowerment, zinvolheid en levenskwaliteit doorheen het proces van ouder worden. Een aanbod van groepsactiviteiten, waar iedere gebruikers en zijn entourage vrijblijvend, kan deelnemen, leidt tot mogelijkheden waar sociaal contact, levenskwaliteit,... centraal staan.

1. Start met een kritisch zelfonderzoek

Als je op een punt komt - waar je als organisatie een aantal keuzes naar toekomst en strategie wenst te maken - die een invloed zullen hebben op de visie van het huis, dan begin je met een kritisch zelfonderzoek. Voor je naar partners uitkijkt, is het van belang om eerst de huidige werking van je organisatie te evalueren. De directie moet eerst via de stakeholders een analyse maken van wat is, waar hiaten zijn, wat mogelijkheden zouden kunnen zijn, wat de weg ernaar toe is.

We bedoelen het goed maar doen we het goede? En wat is goed? Is een uitspraak en een reflectie die hulpverleners vaak hanteren.

Om je organisatie kritisch onder de loep te nemen, kan je volgende richtvragen en hulpmiddelen hanteren:

- Welke kritische factoren dragen bij tot een pro-actieve samenwerking?
- Welke criteria zijn nodig om over de grenzen van sectoren heen elkaar te leren kennen in een learning community?
- Draagt de huidige werking bij tot de levenskwaliteit van de cliënt en zijn omgeving?
- Welk resultaat geeft de opmaak van een sociale kaart om zicht te krijgen op alle mogelijkheden in de buurt?

Betrek gebruikers, familie, en medewerkers van de organisatie via een bewoners- en gebruikersraad, door middel van enquêtering, formele en informele gesprekken.

- Neem de visiemeter af. De visiemeter is een gestandaardiseerd instrument dat frequent wordt gebruikt in de sector voor mensen met beperkingen. Er zijn organisaties die deze tool gebruiken in het kader van aanwerving of selectie of ter evaluatie. In de sector ouderenzorg is de visiemeter minder gekend. Deze visiemeter maakt een inschatting of iemand voornamelijk zorggeoriënteerd is of beschikt over een brede agogische blik waar wonen en leven centraal staat. Wij hebben binnen het woonzorgnetwerk de visiemeter afgenomen bij teamvergaderingen, bij de werkgroep Zilver aanzet, op beleidsniveau en bij mensen aan het bed. Deze visiemeter was een nulmeting, waaruit een aantal prioriteiten werden gesteld.

Enkel na dit kritisch zelfonderzoek, kan je de voorwaarden gaan bepalen in de zoektocht naar een partner.

2. Zie het breed

In de zoektocht naar een samenwerking is het van belang om out of the box te durven denken en kijken. De kans op slagen verengt als je zelf van in het begin alle mogelijkheden beperkt.

- Kijk over de grenzen van organisaties en sectoren heen. De zoektocht naar partners voor een samenwerking mag zich niet beperken tot organisaties in residentiële ouderenzorg. Aandacht voor organisaties die een andere corebusiness hebben zoals onderwijs, sector voor mensen met een beperking, culturele sector, openbare besturen,... is een must. De brede blik op samenwerking begint met een breed onderzoek van de omgeving en mogelijkheden. Bv. van welke hulpmiddelen kan een cliënt gebruik maken om aan te sluiten bij een buurtactiviteit? Is er een busverbinding, kan de cliënt mee met een buur uit de buurt?
- Thinking out of the box. Het is niet omdat een organisatie op het eerste zicht geen raakpunten heeft, dat er geen samenwerking kan uitvloeien. Bv. een organisatie met de focus op residentiële zorg kan de deuren openzetten voor mensen uit de buurt, die via de stadsdiensten worden doorgestuurd.
- Walk your talk... ongeacht met wie je rond de tafel zit of in gesprek gaat, het is van belang dat de basisvoorwaarden, die essentieel zijn voor de eigenheid van de organisatie niet verloochend worden. Deze basisvoorwaarden zijn het DNA van een organisatie. Bv. de visie omtrent eindelevensplanning, zelfredzaamheid,... een organisatie die de cliënt empowert ipv. hulp verleent is een ander uitgangspunt. De partner vertrekt vanuit dezelfde intrinsieke blik op mensen, maar hoeft geen copy paste te zijn. De samenwerking is gestoeld op verschillende expertises die elkaar aanvullen, onafhankelijk van waar de expertise thuis hoort.

Het maakt geen verschil of je expertise inzet voor de eigen entiteit of ten dienste van een externe partner. De dienstverlening is hetzelfde.

3. Communiceer naar binnen en naar buiten

Eens de keuze voor samenwerking op organisatieniveau wordt iedereen geïnformeerd over mogelijke tijdslijn van proces, de doelstellingen en de focus op mogelijkheden van de samenwerking. De initiële samenwerking start op organisatieniveau maar zal een invloed hebben op cliëntniveau van beide organisaties. Daarom is het van groot belang dat de cliënt en zijn omgeving gedurende het volledige proces meegenomen en bevroegd wordt om de samenwerking mee te evalueren. De bekendmaking van samenwerking dient daarom heel breed worden gezien.

- Binnen de eigen organisatie naar gebruikers, familie, medewerkers via de bestaande kanalen van bewonersraad, gebruikersraad, werkgroepen.
- Op bezoek bij de "buren" van de samenwerking, zowel medewerkers als gebruikers nemen deel aan overlegfora, activiteiten,...
- Het is ook een meerwaarde om mensen van beide organisaties samen te brengen in een interviewgroep. De doelstelling hiervan is medewerkers met een andere insteek, professionele blik samen te brengen om bv. casussen te bespreken, om bv. stil te staan bij grenzen die werden bereikt. Met-tertijd kunnen ook andere organisaties met dezelfde visie aansluiten.
- De interne communicatie wordt gevolgd door de externe communicatie. De eigen mensen moeten eerst geïnformeerd zijn, zij zijn de ambassadeurs die de samenwerking ook mee uitdragen.

Op verschillende fora wordt de samenwerking voorgesteld en geduid door de trekkers van beide organisaties. Bv. het streekforum van Stad Kortrijk, binnen de Raden van Bestuur, binnen vakorganisaties, binnen het onderwijs,... zowel op beleidsmatige overlegmomenten als operationele vergaderingen. Het betrekken van de lokale actoren binnen de gemeente en de buurt is een must.

- De samenwerking wordt bekrachtigd door het betrekken van pers, sociale media,... kortom alles wat bijdraagt aan positieve beeldvorming. Daarvoor is netwerk een belangrijke factor. Uit de ervaring die wij doorheen het project hebben opgedaan blijkt dat onze boodschap op alle mogelijke manieren moet geduid worden. Een succesfactor is bv. de samenwerking met de stad in kader van dementievriendelijke gemeente. Een gezamenlijke doelstelling voor alle stakeholders zorgt voor een grotere persbelangstelling.

- Iedere communicatie betekent een meerwaarde voor de quality of life voor de cliënt. Communicatie gebeurt via allerhande kanalen, zowel op papier, via de sociale media maar ook via onze aanwezigheid en engagement bij evenementen in de buurt, van de stad. Bv. wij zijn trekkers in het verhaal van Dementievriendelijke Gemeente Kortrijk, het buurtoverleg,...

4. Start en stop

Bij de start van de samenwerking wordt een tijdslijn met doelstellingen vooropgesteld, die voor alle partnerorganisaties haalbaar is. Niet lopen voor we kunnen gaan...

Er kan enkel gestart worden mits het opstellen van een actieplan op korte en lange termijn, vertrekkend vanuit de doelstelling van inclusie en een meerwaarde voor de levenskwaliteit van de cliënt.

- Actieplan op korte termijn (minder dan een jaar): heel concrete acties, die een effect hebben voor de cliënt en voor de medewerker; uitwisseling van expertise tussen de medewerkers van de organisaties.
- Actieplan op lange(re) termijn (één tot drie jaar): awareness bij alle betrokkenen creëren vanuit een inclusieve gedachte, waar iedereen, cliënt en medewerker bijdraagt tot versterking van de samenwerking.
- Ultieme doelstelling : de inclusieve gedachte hoeft niet meer benoemd te worden als kritische voorwaarde om quality of life te verhogen. Inclusief samenwonen en -leven is a way of life.
- Er wordt minimum één jaarlijkse evaluatie op directieniveau georganiseerd om af te toetsen of de vooropgestelde criteria en doelstellingen nog relevant zijn of bijgestuurd moeten worden. Dit zelfreflectiemoment voor het beleid van beide organisaties kan liefst in alle transparantie waar ruimte is voor vertrouwen, het benoemen van succesfactoren en grenzen. Daarnaast is er frequente evaluatie vanuit de cliënt, de medewerker, ... die essentieel is in de dagdagelijkse samenwerking. Uiteindelijk moet de samenwerking bijdragen tot kwaliteit van leven voor hen, dat is steeds het uitgangspunt. Door bevraging van de cliënt en de familie, door bespreking van mogelijkheden en evolutie binnen het woon-leef en zorgklimaat door de mensen, die de cliënt omkaderen, kan de mate van zelfredzaamheid, kwaliteit, keuzevrijheid geëvalueerd worden.

5. Durf succes en failure te benoemen

Ieder mooi verhaal verloopt in een proces van vallen en opstaan. Dit is net de leerschool van een samenwerking. Fouten maken kan, minder geslaagde acties gebeuren, maar hoe met fouten wordt omgegaan wordt, is de reden waarom we al of niet naar een succesverhaal kunnen groeien.

Transparant, kritisch, opbouwend met de focus op mogelijkheden in plaats van moeilijkheden,... is een kritische voorwaarde tot succes.

- Focus op succesvolle ervaringen, laat de mensen aan het woord. Dit betekent concreet dat je de cliënt maar ook iedereen die iets betekent in het proces de kans geeft om te getuigen. Dit kan in een bewonersraad, gebruikersraad, het huiskrantje, naar externen toe,...
- Ga zaken, die minder goed lopen, niet uit de weg maar los ze samen op.
- Communiceer over het verhaal met vallen en opstaan.

Het zou van hoogmoed getuigen om te denken dat onze samenwerking dé beste is voor onze cliënt en medewerker. Desalniettemin is het geloof in de visie van de samenwerking essentieel. Iedere visie heeft zijn voor- en nadelen. Maar de samenwerking kan altijd versterkt worden door ideeën, ervaringen,...vanuit andere organisaties mee te nemen. Inclusief wonen en leven is een proces dat blijft evolueren.

**Gaat het niet simpelweg over
“ Waar mensen samenleven, wonen en werken, kan iedereen iets betekenen?”**

En net die zinvolheid maakt het verschil voor de kwaliteit van het leven.

Breye Eveline
Algemeen Directeur woonzorgnetwerk Sint Vincentius Kortrijk

Johan Warnez
Manager Kwaliteit, Ontwikkeling en innovatie, Groep Ubuntu X 8K

Koen Aelvoet
Coördinator ethiek en dementie woonzorgnetwerk Sint Vincentius Kortrijk

Meer inspiratie? <https://youtu.be/KIDFvVUiVLA>
De samenwerking tussen Sint Vincentius en De Achtkanter, een project van CERA

Wij horen uit beide organisaties verscheidene zaken:

“Ik voel me hier thuis” (bewoonster van Ubuntux8K die verhuisd is naar het woonzorgcentrum)

“Het is hier alle dagen ambiance” (medewerkster begeleid werken die wekelijks helpt in de catering)

“Amai, ik wist niet dat dit mogelijk was” (medewerker van woonzorgnetwerk Sint Vincentius)

“Het is fijn om de mogelijkheid te krijgen om deze visie, die atypisch is voor de sector, uit te kunnen bouwen over de grenzen van sectoren heen” (directie van Sint Vincentius)